

УДК 37.013.74 (438+430)

М. А. Бойченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-0543-8832

І. А. Чистякова

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-8645-510X

DOI 10.24139/978-617-7487-53-0/2019-01-02/221-230

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА АРТИСТИЧНО ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У статті з'ясовано особливості педагогічної підтримки артистично обдарованої учнівської молоді в європейських країнах. Висвітлено досвід надання педагогічної підтримки артистично обдарованій учнівській молоді в Польщі та Німеччині. Окреслено структуру артистичної обдарованості. Подано характеристику мистецьких шкіл, у межах яких надається педагогічна підтримка обдарованих учнів у сфері музичного, образотворчого та балетного мистецтва в Польщі та Німеччині.

Ключові слова: *артистична обдарованість, педагогічна підтримка, учнівська молодь, Польща, Німеччина.*

Постановка проблеми. Виховання нової генерації громадян, здатних творчо вирішувати проблеми, є пріоритетним завданням Нової української школи, а тому особлива увага приділяється розкриттю здібностей і талантів обдарованих учнів. Незаперечним є факт, що підвищення конкурентоспроможності держави передбачає розвиток інтелектуального та творчого потенціалу її громадян, що виступає запорукою економічного добробуту країни. У цьому контексті актуалізується проблема своєчасного виявлення, розкриття потенціалу й надання всебічної підтримки обдарованим дітям та молоді як майбутній національній еліті.

Необхідність такої підтримки задекларована в низці державних документів, зокрема: Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про загальну середню освіту» (1996 р.), «Про основні засади державної підтримки обдарованих дітей та молоді на Україні» (2005 р.), Національній програмі «Діти України» (2001 р.), Державній цільовій програмі роботи з обдарованою молоддю на 2007–2010 роки (2007 р.), Указі президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» (2010 р.), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) тощо.

Разом із тим, можемо констатувати, що сучасні заклади загальної середньої освіти зосереджені на наданні педагогічної підтримки інтелектуально обдарованим учням, у той час як діти з іншими видами обдарованості (артистичною, спортивною, технічно-конструкторською) отримують таку підтримку в межах позашкільної освіти. Цікавим у цьому контексті є досвід європейських країн, зокрема Польщі й Німеччини, де функціонує мережа спеціалізованих загальноосвітніх шкіл для надання педагогічної підтримки означеній категорії учнівської молоді.

Аналіз актуальних досліджень. Останнім часом з'явилося багато праць українських науковців, які вивчали проблеми обдарованості (О. Антонова, М. Бойченко, І. Волощук, Л. Данілова, О. Заболотна, Л. Кокоріна, Н. Лавриченко, Е. Лодзінська, Л. Чухно). Аналіз наукових праць засвідчив, що різні аспекти освіти обдарованих і талановитих дітей та молоді в зарубіжних країнах є предметом спеціальних наукових розвідок таких вітчизняних дослідників, як В. Алфімов, О. Антонова, І. Бабенко, О. Бевз, О. Бочарова, В. Волик, М. Гальченко, Ю. Гоцуляк, М. Дроботенко, М. Кабанець, С. Кириченко, Я. Кульчицька, Н. Лавриченко, М. Міленіна, А. Сагалакова, В. Стрижалковська, П. Тадеєв, Н. Теличко, І. Холод, А. Чичук, Л. Чухно та ін.

Актуальною досліджувана проблема є і для таких зарубіжних науковців, як Д. П. Балестріні, Е. Віннер, Р. ДеХаан, Г. Мартіно, Дж. Слобода, Б. Хардер, Р. Хевігхурст, К. Хеллер, А. Ціглер, Р. Шутер-Дайсон, Х. Штогер та ін.

Разом із тим, педагогічна підтримка артистично обдарованої учнівської молоді в Польщі та Німеччині не знайшла достатнього висвітлення у вітчизняному науковому дискурсі, що й зумовило визначення мети даної наукової розвідки.

Мета статті – з'ясувати особливості педагогічної підтримки артистично-обдарованої учнівської молоді в Польщі та Німеччині.

Методи дослідження. Для реалізації мети авторами використано такі методи дослідження: теоретичні – загальнонаукові (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація) та конкретно наукові (метод термінологічного аналізу, за допомогою якого розкрито сутність ключових понять даної наукової розвідки; метод структурно-логічного аналізу, спрямований на виявлення особливостей педагогічної підтримки артистично обдарованої учнівської молоді в музичних, художніх та танцювальних спеціалізованих загальноосвітніх школах Польщі та Німеччини).

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що серед зарубіжних учених існують різні думки щодо складових артистичної обдарованості. Так, наприклад, дослідники А. Ціглер та К. Хеллер (Ziegler, Heller, 2000) розглядають музичну й артистичну обдарованість окремо, у той час як Р. ДеХаан та Р. Хевігхурст (DeHaan, Navighurst, 1957) додають до них ще й художню, об'єднуючи ці складові в такий вид, як мистецька обдарованість.

Е. Віннер і Г. Мартіно вважають ключовою характеристикою музично обдарованої дитини чутливість до структури музики – тональності, ключів, гармонії та ритму, а також здатність чути виразні властивості музики. Чутливість до структури музики дозволяє дитині запам'ятовувати музику, легко відтворювати її вокально або за допомогою музичного інструменту, транспонувати, імпровізувати й навіть створювати власну (Winner, 2000).

Музична обдарованість, як наголошує британська дослідниця Р. Шутер-Дайсон, проявляється раніше за всі інші види обдарованості – у віці 1–2 років (Shuter-Dyson, 1986). Ранній прояв обдарованості саме в даній сфері дослідники пов'язують із доступністю музики та її властивістю знаходити відгук у серці людини. Однак, слід зауважити, що музична обдарованість може проявитися й пізніше.

До основних характеристик музично обдарованої дитини можна віднести підвищений інтерес до музики й музичної діяльності в ранньому віці; здатність розпізнавати тонкі відмінності та легко відтворювати зразки звуків/висот/тонів/мелодій/ритмів; гарна музична пам'ять, добре розвинені слухові відчуття; уміння грати на інструментах і співати; постійне постукування, гудіння, спів; демонстрування емоційної реакції на музику (Musical giftedness). Крім музичної, дослідники відносять до артистичної й виконавської обдарованість. Визначними здібностями в цій сфері дослідники з Національного товариства обдарованих і талановитих вважають: гарне відчуття простору; незвичайні здібності у вираженні себе, своїх почуттів і настроїв через танець, акторську гру, музику тощо; гарну координацію рухів; творче самовираження; прагнення до створення «власного продукту» (не отримує задоволення від простого копіювання); спостережливість (*National Society for the Gifted and Talented*).

Основними характеристиками художньої обдарованості, згідно з Г. Девісом та С. Рімм, виступають: інтерес до образотворчого мистецтва й образотворчої діяльності в ранньому віці; здатність малювати в ранньому віці; гострі навички спостереження; чудова зорова пам'ять; уміння самостійно вирішувати художні завдання (глибина, сприйняття, світло тощо); величезна концентрація під час роботи над художніми та/або будівельними проектами; здатність зобразити складні психічні образи, наприклад, тривимірні конфігурації; активна уява; здатність орієнтуватися в навколишньому середовищі морально й фізично; уміння керувати просторовими відносинами (Davis, Rimm, 2004).

Отже, наявність окреслених вище особливостей артистично обдарованих учнів зумовлює необхідність надання їм диференційованої педагогічної підтримки, що найкраще задовольнить їхні потреби. У Польщі створено систему спеціалізованих мистецьких шкіл, що дозволяють обдарованим учням розкрити свій потенціал у сфері музичного, образотворчого, балетного та циркового мистецтва. Керівництво мистецькими школами здійснює Міністерство культури за підтримки відповідних структурних підрозділів – Департаменту мистецько-культурної

освіти (*Departament Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej*) та Центру мистецької освіти (*Centrum Edukacji Artystycznej*).

Система музичних шкіл надає можливість отримати безкоштовну індивідуальну музичну освіту музично обдарованим дітям та учнівській молоді і включає три ланки: початкову школу, середню школу та заклад вищої освіти. Крім спеціалізованих музичних шкіл є також загальноосвітні музичні школи (*ogólnokształcące szkoły muzyczne*) першого та другого ступенів. Як правило, навчання в початковій музичній школі починається з 6–7-річного віку і триває шість років. Однак, реформа середньої освіти, розпочата в 2016 р. передбачає перехід до 8-річної початкової школи до 2020 р., що й зумовлює деякі відмінності в термінах навчання на даному етапі. Якщо спеціалізовані музичні школи приймають на навчання дітей будь-якого віку в межах 6–16 років на підставі наявності музичних здібностей, належного рівня психічного й фізичного здоров'я та здатності грати на певному музичному інструменті для здобуття мистецької освіти, то загальноосвітні музичні школи, як і звичайні загальноосвітні школи, приймають лише 6–7-річних дітей, які навчаються за програмою загальноосвітньої школи та здобувають мистецьку освіту одночасно. Також у Варшаві та Познані існують школи талантів (*szkoły talentow*), у яких учні навчаються за індивідуальною освітньою програмою, що включає як мистецькі, так і загальноосвітні дисципліни, обрані таким чином, щоб розвинути визначні музичні здібності учнів.

Система художніх шкіл має двоступеневу структуру і включає загальноосвітню художню школу (*ogólnokształcąca szkoła sztuk pięknych*) або художній лицей (*liceum plastyczne*) та художні академії з 5-річним терміном навчання. Загальноосвітні художні школи працюють за загальноосвітніми та мистецькими програмами. Учні спеціалізуються з таких напрямів, як фотографія, маркетинг творів мистецтва, візуальна реклама, графіка, скульптура, реставрація, дизайн сцени та промисловий дизайн. Вступники зараховуються до художніх шкіл на підставі практичних іспитів, які дозволяють виміряти художні здібності та естетичну чутливість.

Система балетних шкіл, так само як і система художніх шкіл, має двоступеневу структуру: загальноосвітня балетна школа (*ogólnokształcąca szkoła baletowa*) або школа танцю (*szkoła sztuki tańca*) та музична академія з 5-річним терміном навчання. Школи балету або танцю приймають на навчання учнів на основі їхніх танцювальних здібностей. Навчання в загальноосвітніх балетних школах триває 9 років і здійснюється за мистецькою та загальноосвітньою програмами. Для того, щоб навчатися балетній школі, вступнику має бути не більше 10 років в даному календарному році. На відміну від загальноосвітніх балетних шкіл, школи танцю працюють лише за програмою мистецької освіти. Школи циркового мистецтва приймають на навчання учнів 15–21 років (після закінчення початкової школи) на основі їхніх здібностей. Навчання триває чотири роки (Limont, 2012).

На відміну від Польщі, у Німеччині мистецька освіта представлена як необхідна компетентність, яку мають отримати учні під час навчання в школі, а отже, неформальні культурні освітні пропозиції знаходяться у сферах дозвілля, культури, а також освіти. Так, наприклад, установи культури (музеї, бібліотеки, театри) пропонують курси живопису, музичні курси, майстер-класи з обраних предметів, театральні гуртки. До того ж, поширеною є практика проведення додаткових занять з музики, образотворчого мистецтва, виконавської майстерності, участь у шкільному оркестрі, театрі.

У результаті опитування, проведеного німецькими дослідниками, визначено, що 50 % шкіл співпрацюють із позашкільними закладами в галузі мистецької освіти, як-от музичними або художніми школами, 47 % – із художниками та/або вільними педагогами культури, а також 46 % – з установами культури (музей, театр). Тим не менш, здебільшого артистично обдарована учнівська молодь Німеччини може реалізувати себе в умовах позашкільної діяльності (музичні, танцювальні та художні школи, культурні товариства, самодіяльні оркестри та аматорські хори, установи культури або також у вільних танцювальних та театральних колективах).

На підставі аналізу діяльності спеціалізованих закладів освіти, де артистично обдарована учнівська молодь може отримати необхідну педагогічну підтримку, зауважимо, що найбільш поширеними та популярними серед німецького населення є музичні школи, художні школи та студії, танцювальні школи. Охарактеризуємо кожен із названих типів закладів освіти.

Насамперед, у контексті даного дослідження вважаємо за необхідне наголосити, що на загальнонаціональному рівні федеральний уряд Німеччини розробляє загальні вказівки, характер яких визначає постійно діючу раду при Міністерстві культури (*Kulturministerkonferenz – КМК*). У цих вказівках містяться рекомендації з музичної освіти в загальноосвітніх школах, у профілюючих школах, для педагогів щодо роботи з обдарованими дітьми.

На відміну від багатьох країн, у Німеччині місцева влада надає величезну підтримку в забезпеченні учнів різними навчальними матеріалами, у реалізації навчальних програм, тому що музична освіта вважається обов'язковою в державних школах і розглядається як невід'ємна частина сучасної освіти. Одна з найавторитетніших музичних організацій – це Музична Рада Німеччини, до якої входять музичні ради 16-ти земель, усього близько 90 музичних організацій. Рада забезпечує своїх членів усією необхідною інформацією в галузі освіти, культурного життя, соціально-правової політики; один із головних напрямів даної ради – підтримка молодих талановитих людей. З цією метою Рада організовує різноманітні концерти, фестивалі, майстер-класи, здійснює фінансування (Как учат музыке за рубежом, 2009).

Серед музичних шкіл найбільшою популярністю користуються музичні гімназії. Набір у музичні гімназії здійснюється з 5-го і 7-го класів. Пріоритет віддається талановитим дітям із видатними результатами та

прогнозами, підтвердженими спеціальною комісією. Учні отримують один або два уроки на тиждень, але ця кількість може варіюватися, тому що є можливість вибору серед інших творчих предметів (Как учат музыке за рубежом, 2009).

Наголосимо, що середні школи – гімназії, загальноосвітні школи – мають базовий музичний курс, у межах якого учням пропонуються заняття музикою в обсязі 2–3 годин на тиждень; установи додаткової освіти пропонують більш інтенсивні заняття – 5–6 годин на тиждень для дітей, які вибирають музику в якості іспиту. Але не всі школи можуть запропонувати такі умови. Також останнім часом відсоток учнів, які вибирають музику як випускний іспит, сильно знизився. Багато хто вважає, що проблема полягає в тому, що очікуваний успіх у музиці пов'язаний із володінням будь-яким інструментом, що може бути досягнуто тільки за допомогою додаткових уроків за стінами школи. Але, незважаючи на це, близько 250 середніх шкіл пропонують безкоштовну музичну освіту, навчання гри на інструменті в якості інтенсивного курсу з поглибленим вивченням музики; такі школи готують дітей до вступу до ЗВО (вищі музичні школи, консерваторії) (Как учат музыке за рубежом, 2009).

Проте, якщо дитина обдарована музичним слухом, якщо вона готова вчитися, якщо батьки стежать за регулярністю її занять на інструменті, вона подолає труднощі, що виникають і матиме перспективи подальшого вдосконалення. Той, хто бажає присвятити себе інструментальному виконавству або співу на професійному рівні, має всі можливості стати видатним музикантом. Для цього існують різні шляхи. Значну роль у Німеччині відіграє приватна педагогічна практика. Її перевага – в індивідуальному підході. Крім того, є й офіційні заходи для заохочення молоді. Наприклад, у Баварії дітям щорічно пропонується взяти участь у добровільних музичних іспитах із практичної та теоретичної частини (*Freiwillige Leistungsprüfungen (FLP)*).

По всій Німеччині кращих учнів запрошують змагатися в конкурсі «Молодь музикує» (*“Jugend musiziert”*), який щорічно проводиться на трьох рівнях – регіональному, земельному й федеральному (*Jugend musiziert*). 25000 молодих людей щороку демонструють свої здібності в цьому конкурсі. Лауреатам відкриваються двері в професійну музичну діяльність.

Художньо обдаровані учні в Німеччині, як правило, розвивають свої здібності шляхом навчання у видатних приватних педагогів. Проте, існує низка художніх закладів освіти, у яких артистично обдаровані діти отримують підтримку й можливість розвитку та визнання.

Так, серед таких закладів виділимо *Kinderkunsthhaus München*, школу сучасного мистецтва *Kunstgut* у Берліні та *Schwanthaler kunstschule*. *Kinderkunsthhaus München* – це відкрита творча майстерня для різних поколінь, у якій діти можуть активно й незалежно навчатися з використанням традиційних і сучасних методів дизайну. Сьогодні

основними напрямками діяльності зазначеного закладу є такі програми: «Художники» (діти знайомляться з методами роботи великих художників і експериментують з різними дизайнерськими засобами й техніками), «Кіновиробники» (у невеликих групах діти знайомляться з різними творчими кроками, які необхідні для створення фільму; отримані фільми завантажуються на наш канал YouTube) та інші (*Kinderkunsthaus München*).

Школа сучасного мистецтва *Kunstgut* є однією з кращих міжнародних художніх шкіл, у якій пропонуються курси з мистецтва для учнів з усього світу. Це невелика художня школа з дуже близькими стосунками між учнями й викладачами. Перевага надається високо мотивованим і талановитим учням від новачків до професіоналів. Учням пропонуються: 2-річний базовий курс «Традиційні техніки мистецтва», 6-місячний базовий/ознайомлювальний курс, 3-річний проект навчання: індивідуально-орієнтована навчальна програма, 2-річний курс навчання: індивідуально-орієнтована навчальна програма для професіоналів, 1-річна програма: *Free Painting Class*, підготовчий курс портфолію для подачі заяви в університет або художню школу, літня академія: короткі курси з образотворчого мистецтва. Навчальна програма заснована на дослідженні різних форм і способів створення картин для розширення власної свободи дій щодо мистецтва. Основна увага приділяється малюванню й живопису (*KUNSTGUT School of Contemporary Art*).

Система танцювальних шкіл представлена в Німеччині здебільшого балетними школами та школами сучасного танцю. У балетних школах (наприклад, *Staatliche Ballettschule Berlin*, *Ballettschule des HAMBURG BALLETT*) навчаються діти, які хочуть професійно танцювати на сцені. Професійна підготовка починається у віці 10 років і супроводжується загальною освітою, яка закінчується отриманням загальноосвітньої кваліфікації для вступу до закладів вищої освіти. Основна увага приділяється класичному академічному танцю, а також техніці виконання сучасного танцю, танцювальній композиції та танцю персонажів. Теоретичні предмети включають анатомію, теорію музики та історію танцю. Обов'язковою умовою вступу до балетних шкіл є іспит на професійну придатність (*Staatliche Ballettschule Berlin*; *Ballettschule des Hamburg Ballett*).

Школи сучасного танцю (наприклад, *DANCEWORKS*) спрямовують свою діяльність на художній розвиток учнів, удосконалення танцювальної техніки та, як наслідок, можливість танцювати на великій сцені (*Danceworks Berlin*).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, у Польщі та Німеччині створено широкі можливості для розкриття здібностей артистично обдарованих учнів у сфері музичного, образотворчого та хореографічного мистецтва й одночасного здобуття повної загальної середньої освіти у спеціалізованих мистецьких

зкладах. Перевагою таких мистецьких шкіл є навчання за індивідуальною освітньою програмою, розробленою з урахуванням здібностей і потреб обдарованих учнів. Констатовано, що підтримка артистично обдарованих учнів у Німеччині, зокрема в галузі образотворчого мистецтва та хореографії, не дивлячись на велику кількість спеціалізованих закладів освіти, здебільшого здійснюється шляхом занять із видатними митцями на відміну від Польщі. До того ж, у Німеччині значна роль у розвитку артистично обдарованих учнів належить установам культури.

На подальше вивчення заслуговують питання педагогічної підтримки артистично обдарованої учнівської молоді в інших країнах та їх порівняння з метою з'ясування загальних тенденцій педагогічної підтримки означеної категорії.

ЛІТЕРАТУРА

- Как учат музыке за рубежом* (2009). Д. Дж. Харгривз, А. К. Норт (сост., авт. предисл.). М.: «Классика-XXI век».
- Ballettschule des Hamburg Ballett*. Retrieved from: <https://www.hamburgballett.de/de/ballettschule/index.php>
- Danceworks Berlin*. Retrieved from: <https://www.danceworks.berlin>
- Davis, G. A., Rimm, S. A. (2004). *Education of the gifted and talented*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- DeHaan, R. G., Havighurst, R. J. (1957). *Educating the gifted*. Chicago: University of Chicago Press.
- Freiwillige Leistungsprüfungen (FLP). *Verband Bayerischer Sing- und Musikschulen e. V. (VBSM)*. Retrieved from: <http://www.musikschulen-bayern.de/eltern-undschueler/schuelermotivation/freiwillige-leistungspruefungen-flp/>
- Jugend musiziert. *Deutsches Musikinformationszentrum – MIZ*. Retrieved from: <http://www.jugend-musiziert.org>.
- Kinderkunsthhaus München*. Retrieved from: <https://www.kinderkunsthhaus.de/>
- KUNSTGUT School of Contemporary Art*. Retrieved from: <https://www.learn4good.com/colleges/berlincontemporaryart.htm>
- Limont, W. (2012). Support and education of gifted students in Poland. *Journal for the education of the gifted*, 36 (1), 66-83.
- Musical giftedness*. Retrieved from: <http://conceptionofgiftedness.weebly.com/musical.html>.
- National Society for the Gifted and Talented. *About the Society*. Retrieved from: <http://www.nsgt.org/about-the-society/>
- Staatliche Ballettschule Berlin*. Retrieved from: <http://ballettschule-berlin.de/>
- Shuter-Dyson, R. (1986). Musical giftedness. *The psychology of gifted children*. J. Freeman (Ed.). Chichester: Wiley, pp. 159–183.
- Winner, E. (2000). The origins and ends of giftedness. *American Psychology*, 55, 159-169.

Ziegler, A., Heller, K. A. (2000). Conceptions of giftedness from a meta-theoretical perspective. *International handbook of giftedness and talent*. K. Heller, F. Möns, R. Sternberg, R. Subotnik (Eds.), pp. 3-21.

РЕЗІЮМЕ

Бойченко М. А., Чистякова І. А. Педагогическая поддержка артистически одаренной обучающейся молодежи: опыт европейских стран.

В статье выяснены особенности педагогической поддержки артистически одаренной учащейся молодежи в европейских странах. Освещен опыт оказания педагогической поддержки артистически одаренной ученической молодежи в Польше и Германии. Определена структура артистической одаренности. Дана характеристика художественных школ, в рамках которых предоставляется педагогическая поддержка одаренных учащихся в сфере музыкального, изобразительного и балетного искусства в Польше и Германии.

Выяснено, что в Польше и Германии созданы широкие возможности для раскрытия способностей артистически одаренных учащихся в сфере музыкального, изобразительного и хореографического искусства и одновременного получения полного общего среднего образования в специализированных художественных заведениях. Преимуществом таких художественных школ является обучение по индивидуальной образовательной программе, разработанной с учетом способностей и потребностей одаренных учеников. Констатировано, что поддержка артистически одаренных учащихся в Германии, в частности в области изобразительного искусства и хореографии, несмотря на большое количество специализированных учебных заведений, в основном осуществляется путем занятий с выдающимися художниками, в отличие от Польши. К тому же, в Германии значительная роль в развитии артистически одаренных учащихся принадлежит учреждениям культуры.

Дальнейшего изучения требуют вопросы артистически одаренной учащейся молодежи в других странах и их сравнение с целью выяснения общих тенденций педагогической поддержки указанной категории.

Ключевые слова: *артистическая одаренность, педагогическая поддержка, учащаяся молодежь, Польша, Германия.*

SUMMARY

Boichenko M. A., Chystiakova I. A. Pedagogical support of artistically gifted student youth: European experience.

The article explores peculiarities of the pedagogical support of artistically gifted student youth in the European countries. The experience of providing pedagogical support to artistically gifted student youth in Poland and Germany is highlighted. The structure of artistic talent is outlined. The description of art schools, which provide pedagogical support for gifted students in the field of music, fine arts and ballet in Poland and Germany is given.

It is found out that in Poland and Germany there are great opportunities to develop abilities of artistically gifted students in the fields of music, fine arts and choreography, and at the same time complete general secondary education in specialized art institutions. The advantage of such art schools is training according to an individual educational program designed to meet the abilities and needs of gifted students. It is stated that, despite the large number of specialized education institutions, support for artistically gifted students in Germany, in particular in the field of fine arts and choreography, is mainly provided through classes with distinguished artists, unlike in Poland. In addition, cultural institutions in Germany play a significant role in the development of artistically gifted student youth.

The issues of the pedagogical support of artistically gifted student youth in other countries and their comparison in order to find out general trends of pedagogical support of a specified category need further study.

Key words: *artistic giftedness, pedagogical support, student youth, Poland, Germany.*